

N:o 52.

Ank. till Riksd. kansli den 29 april 1889, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 10 kap. 1 § rättegångsbalken.

Till lagutskottets handläggning har Andra Kammaren hänvisat en inom nämnda Kammare af herr *J. P. Nilsson* i Kägglå afgifven motion, n:o 128, hvaruti anföres:

»Ehuru en revision af rättegångsordningen i dess helhet är under utarbetande, torde i denna omständighet principiellt hinder icke möta att få en eller annan särskild bestämmelse i nu gällande rättegångsbalk ändrad, då denna bestämmelse medför uppenbar olägenhet, som lätt kan afhjelpas.

Rättegångsbalkens 10 kap. 1 § stadgar, att »utländsk man må sökas i ort inom riket, der han anträffas». — Vid den lifliga samfärdsel, som numera eger rum med utlandet och som, i ej ringa grad, just består uti främmande magters undersåtars, till stort antal, vistande på obestämd tid i riket, der de idka handel och näring, kunna ju rättstvister mellan utländske män och landets egna invånare lätt nog uppstå; och då de förre blott begifva sig åter ur riket, innan de hunnit med stämning anträffas, är, efter vår nuvarande lagstiftning, hvarje möjlighet de senare betagen att få tvisten pröfvad af våra egna domstolar, äfven om utlänningen här i landet kvarlemnad egendom, för hvilken han ju likväl fortfarande kräver och åtnjuter lagens skydd. Oafsedt de olägenheter, som alltid lära vara oskiljaktiga från rättegångs förande i utlandet — man skall för advokat, som i de flesta fall ej torde förstå vårt språk, klargöra tvistens uppkomst och sammanhang; ofta påfordras dryga förskottsafgifter för rättegångskostnad;

vid stora afstånd kunna fatalier lätt försummas, m. m. — kan det ju inträffa, att, när man genom dom i utlandet fått sin fordran fastäld, nya svårigheter uppstå att få domen exequverad. Vederparten saknar kanske tillgångar i sitt hemland; de här befintliga tillgångarne äro likväl ej åtkomliga på grund af utländsk dom, ty, såsom bekant, kunna af alla utländska domar eller utslag endast de af domstol i Danmark meddelade verkställas här i Sverige, jemlikt kongl. förordningen den 15 juni 1861.

I ett flertal af europeiska länder har, efter hvad jag har mig bekant, lagstiftningen tillgodosett den inländska kändepartens rätt mot utländsk man, då förhållandena tillåta sådant. I Ryssland, Danmark, Storbritannien, Tyskland, Österrike, Frankrike m. fl. länder kan utländsk man stämmas till det forum, inom hvars domvärjo honom tillhörig egendom finnes; ja, i Danmark behöfver ej ens den utländska svaranden sjelf stämmas, utan stämningen kan delgifvas den person inom landet, som har vård eller tillsyn öfver hans derstädes befintliga egendom.»

På grund af det sålunda anförda föreslår motionären, att Riksdagen ville för sin del besluta, att 1 § 10 kap. i rättegångsbalken måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Vill man — — — anträffas eller honom tillhörig utmättningsbar tillgång finnes, sedan förut å sådan egendom qvarstad i laga ordning blifvit utverkad. Nu vill — — — hafva.»

Lika med motionären och på de af honom anförda skäl anser lagutskottet önskvärdt, att i vår lagstiftning infördes en allmän bestämmelse, hvarigenom möjliggjordes att instämma utländsk man till svensk domstol, äfven om han icke anträffas inom riket. Enär Konungen eger rätt att bestämma de vilkor, hvarunder utländsk man må här i riket besitta fast egendom, kunna med afseende å sådan egendom tillfredsställande bestämmelser i ämnet för hvarje särskildt fall meddelas. Men om utländsk man här i riket icke eger fast egendom, finnes enligt nu gällande lagstiftning i allmänhet icke någon möjlighet att på grund af ett förmögenhetsrättsligt anspråk få utlänning, som icke kan inom riket anträffas, stämd till svensk domstol.

Enligt lagkomiténs förslag till rättegångsbalk, 10 kap. 5 §, skulle det stå kändepartens fritt att, der svarande, som utom riket vistades, ej vore i Konungens eller rikets tjenst och ej heller veterligen hade hemvist å inrikes ort, söka svaranden vid hvilken rätt inom riket kändepartens

sjelf välja ville. En dylik bestämmelse förekom äfven i den äldre lagberedningens förslag till rättegångsbalk. I nya lagberedningens år 1884 afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning behandlas, såsom bekant, icke frågan om domstols behörighet i olika fall.

I fråga om den utländska lagstiftningen i ämnet anser sig lagutskottet här böra meddela följande. I *Danmark* finnes genom en lagförklaring af den 30 november 1821 stadgadt, att der någon utverkat qvarstad på en utländings inom Danmark befintliga egendom, saken skall fullföljas vid den domstol, inom hvars domvärjo qvarstaden skett (forum arresti), såvida icke saken efter sin särskilda beskaffenhet skall upptagas vid någon annan rätt inom riket, äfvensom att der svaranden icke uppehåller sig inom riket, qvarstaden kan fullföljas efter stämning å egendomens innehafvare. Det år 1877 utkomna »Udkast till Lov om den borgerlige Retspleie» innehåller i § 32 bestämmelse, att utlänning kan stämmas till rätt inom riket, såvida enligt de i närmast föregående §§ för inlänningar gifna regler någon rätt kan anses som laga domstol i saken, samt att, i motsatt händelse, det skall, såvida icke särskilda traktatmessiga bestämmelser utgöra hinder derför, vara inländske män tillåtet att i saker angående förmögenhetsrättsförhållanden söka utlänningen vid den rätt, inom hvars domvärjo han uppehåller sig eller har egendom.

Den *franska* Code civil stadgar i art. 14, att utlänning, äfven om han icke uppehåller sig i Frankrike, kan stämmas till franska domstolar på grund af förpligtelser, som han i Frankrike åtagit sig mot en fransman, äfvensom att han kan dragas för rätta i Frankrike på grund af förpligtelser, som han utom Frankrike iklädt sig mot en fransman.

I den för *tyska riket* gällande Civilprozess-Ordnung af 1877, § 24, stadgas, att för käromål angående förmögenhetsrättsliga anspråk mot någon, som ej har hemvist inom tyska riket, den domstol är behörig, inom hvars område honom tillhörig egendom finnes.

Det *österrikiska* förslaget till civilprocessordning af år 1876 upp-tager vissa allmänna regler om forum, hvilka kunna tillämpas jemväl å utlänning, samt innehåller angående en sådan särskildt den regel, att om en österrikisk man i annan stat är underkastad andra bestämmelser beträffande forum, än förslaget innehåller, samma bestämmelser också gälla om denna stats undersåtar från österrikisk sida.

Hvad beträffar den enligt 1734 års lag hos oss gällande bestämmelsen, att utländsk man må sökas der han anträffas, synes det icke fullt klart, huruvida lagstiftaren afsett, att denna bestämmelse skall

gälla i andra fall, än då krafvet grundas på en inom riket åtagen förbindelse. En uttrycklig utsträckning af detta stadgande äfven till sådana förbindelser, som utländsk man utom riket iklädt sig till svensk man, synes dock vara af nutidens liffigare internationella samfärdsel påkallad.

Utskottet har redan i det föregående antydt sin åsigt om önskvärdheten af en bestämmelse, hvarigenom utländsk man, äfven om han ej kan i riket anträffas, må kunna på grund af en mot svensk man åtagen förbindelse stämmas till svensk domstol. I detta fall synes man dock böra för bestämmelsens tillämplighet fordra, att förbindelsen åtagits inom riket.

I fråga om den svenska domstol, vid hvilken målet i sist omnämnda fall bör anhängiggöras, anser sig utskottet för närvarande icke böra uttala någon bestämd mening. Mot hvad motionären i detta afseende föreslagit kan anmärkas, att utlänningen kan hafva egendom på flere särskilda ställen inom riket, och att det kan för hans motpart vara förenadt med svårighet att veta, hvar sådan egendom finnes. Möjligen vore det lämpligare att, på sätt lagkomitén och den äldre lagberedningen föreslagit, låta käranden välja domstol. Utskottet anser därför tjenligast, att frågan i hela sin omfattning öfverlemnas till Kongl. Maj:ts pröfning, på det att en allsidig utredning af densamma må kunna verkställas.

Utskottet hemställer följaktligen,

att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana lagbestämmelser, att utländsk man, som vare sig inom eller utom riket iklädt sig förmögenhetsrättsliga förbindelser till svensk man, må, när han här i riket kan anträffas, sökas å den ort, samt att, äfven om utländsk man icke här i riket anträffas, han dock må på grund af förbindelser af nyssberörda beskaffenhet, dem han här i riket åtagit sig mot svensk man, stämmas till den svenska domstol, som kan finnas lämplig.

Stockholm den 29 april 1889.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.